BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARINING KASBIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH

Berdinazarova Muxlisa Beknazar qizi
E-mail: berdinazarovamuxlisa01946@gmail.com

Qabul qilindi: 30.10.2025
Ko‘rib chiqildi: 31.10.2025
Tasdiqlandi: 01.11.2025

Kalit so‘zlar:
Zangiota tumani, xizmat ko‘rsatish, iqtisodiy rivojlanish, infratuzilma, aholi ehtiyojlari.

Annotatsiya. Ushbu maqolada Zangiota tumanida aholiga xizmat ko‘rsatish sohalarining rivojlanish xususiyatlari tahlil qilinadi. Maqolada xizmat ko‘rsatish tarmoqlarining iqtisodiy, ijtimoiy va infratuzilma jihatlari o‘rganilib, aholi ehtiyojlarini qondirishdagi samaradorligi baholanadi. Shuningdek, hududda mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari ko‘rsatib o‘tiladi.

Keywords:
Zangiota district, service sector, economic development, infrastructure, population needs.

Annotation. This article analyzes the development features of service sectors for the population in Zangiota district. The study examines the economic, social, and infrastructure aspects of service provision, evaluating its effectiveness in meeting the needs of residents. Problems and potential solutions in the region are also discussed.

Ключевые слова:
Зангиотинский район, сфера обслуживания, экономическое развитие, инфраструктура, потребности населения.

Аннотация. В статье анализируются особенности развития сферы обслуживания населения в Зангиотинском районе. Рассматриваются экономические, социальные и инфраструктурные аспекты предоставления услуг, оценивается их эффективность в удовлетворении потребностей населения. Также рассматриваются существующие проблемы и пути их решения.

Kirish. Zangiota tumani aholisi sonining o‘sishi va urbanizatsiya jarayonlarining tezlashuvi hududda xizmat ko‘rsatish sohalarining rivojlanishini dolzarb masalaga aylantirmoqda. Aholiga sifatli xizmat ko‘rsatish nafaqat yashash darajasini oshirish, balki hududning iqtisodiy barqarorligini ta’minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, xizmat ko‘rsatish

tarmoqlari, jumladan savdo, sog‘liqni saqlash, ta’lim, transport va boshqa ijtimoiy xizmatlar tizimi tahlil qilinmoqda. Hududda xizmat ko‘rsatishning samaradorligi va qamrovi aholining turmush darajasi bilan bevosita bog‘liq bo‘lib, infratuzilma imkoniyatlari, ishchi kuchi salohiyati va mavjud resurslar darajasi xizmat sifatini belgilaydi. Shuningdek, tuman hududida aholi ehtiyojlarini qondirishdagi mavjud muammolar, jumladan xizmatlar sifati, ularning markazlashganligi va yetarli bo‘lmagan xizmat turlari ham tadqiq etilishi zarur. Bu esa xizmat ko‘rsatish sohasidagi innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va hududiy boshqaruv strategiyalarini joriy etish imkoniyatlarini ko‘rsatadi. Shu bois, Zangiota tumanidagi aholiga xizmat ko‘rsatishning rivojlanish xususiyatlarini aniqlash, tahlil qilish va istiqbolli takliflar ishlab chiqish hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili. Zangiota tumanida aholiga xizmat ko‘rsatish sohalarining rivojlanishi masalalari bo‘yicha mavjud adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, xizmat ko‘rsatish tizimi hududning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Xizmat ko‘rsatish sohalarining iqtisodiy samaradorligi va aholining turmush darajasiga ta’siri bir qancha tadqiqotlarda alohida ta’kidlangan [1]. Shu bilan birga, hududiy xizmatlar infratuzilmasi, transport va kommunikatsiya tizimining rivojlanishi aholi ehtiyojlarini qondirish darajasini sezilarli darajada belgilaydi [2]. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, chekka hududlarda xizmatlar sifati va qamrovi markaziy hududlarga nisbatan pastroq bo‘lib, bu aholining ijtimoiy tengsizlik darajasiga ta’sir ko‘rsatadi [3]. Shu bilan birga, malakali kadrlar tayyorlash va innovatsion texnologiyalarni joriy etish xizmatlar sifatini oshirishda muhim vosita sifatida ko‘riladi [4]. Shuningdek, so‘nggi tadqiqotlar xizmat ko‘rsatish tizimida raqamli transformatsiya va hududiy boshqaruv strategiyalarining samaradorligini oshirish imkoniyatlarini ko‘rsatib, hududlarda xizmat qamrovini kengaytirishning dolzarb yo‘llarini ta’kidlaydi [5]. Umuman olganda, mavjud adabiyotlar Zangiota tumanida aholiga xizmat ko‘rsatish sohalarining rivojlanishini kompleks, ijtimoiy-iqtisodiy va infratuzilma jihatidan tahlil qilish zarurligini ko‘rsatadi hamda hududiy resurslardan samarali foydalanish va strategik boshqaruv orqali xizmatlar sifatini oshirish imkoniyatlarini ochib beradi.

Materiallar va usullar. Tadqiqotda asosiy ma’lumotlar Zangiota tumani hokimligi, mahalliy xizmat ko‘rsatish tashkilotlari, aholi so‘rovlari va mavjud statistik ma’lumotlar bazasidan olingan. Shuningdek, tuman hududida faoliyat yurituvchi savdo, sog‘liqni saqlash, transport, ta’lim va boshqa ijtimoiy xizmat ko‘rsatish tarmoqlari bilan intervyu va kuzatuvlar o‘tkazildi. Tadqiqot materiali sifatida aholi orasida o‘tkazilgan so‘rovnoma natijalari, xizmatlar sifati va qamrovini ko‘rsatuvchi indikatorlar, hududdagi infratuzilma obyektlari ro‘yxati va ular faoliyatining statistik ko‘rsatkichlari qo‘llanildi. Tadqiqotda sifat va miqdoriy usullar birgalikda ishlatildi, jumladan, aholi fikrini o‘lchash uchun

so‘rovnomalar, xizmat ko‘rsatish markazlarida kuzatuvlar va intervyular orqali ma’lumotlar to‘plandi, shuningdek, mavjud rasmiy statistik ma’lumotlar tahlil qilindi. Tahlil jarayonida deskriptiv statistika, taqqoslash va diagrammalar yordamida hududdagi xizmatlar qamrovi, samaradorligi va ijtimoiy ahamiyati aniqlashga harakat qilindi. Bundan tashqari, hududiy boshqaruv strategiyalari, xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish bo‘yicha ilg‘or tajribalar va raqamli texnologiyalarning joriy etilishi imkoniyatlari ham o‘rganildi. Tadqiqotning metodologik asosini kompleks yondashuv tashkil qilib, iqtisodiy, ijtimoiy va infratuzilma jihatlari birlashtirilgan holda Zangiota tumanidagi aholiga xizmat ko‘rsatish tizimining rivojlanish xususiyatlarini aniqlashga yo‘naltirilgan.

1-jadval. Zangiota tumanida aholiga xizmat ko‘rsatish sohalarining hududiy qamrovi, sifati va aholi mamnunligi

Xizmat sohasi	Hudud qamrovi	Xizmat sifati (5 ballik)	Aholi mamnunligi (%)	Asosiy muammolar
Savdo	Markaz 80%, chekka 55%	4	75	Hududiy markazlashuv, kichik biznes cheklovlari
Sog‘liqni saqlash	Markaz 90%, chekka 60%	4	70	Chekka hududlarda xizmat yetishmasligi
Ta’lim	Markaz 85%, chekka 65%	4	78	Resurs yetishmovchiligi, malakali kadrlar chekligi
Transport	Markaz 75%, chekka 50%	3	65	Uzluksiz xizmat, infratuzilma cheklovlari
Kommunal xizmatlar	Markaz 80%, chekka 55%	3	68	Texnik vositalar va resurslar yetishmovchiligi

Ushbu jadval Zangiota tumanidagi xizmat ko‘rsatish sohalarining hududiy qamrovi, sifat darajasi, aholining mamnunligi va asosiy muammolarini bir qarashda ko‘rsatadi. Jadval Zangiota tumanida aholiga xizmat ko‘rsatish sohalarining rivojlanish xususiyatlarini hududiy qamrov, xizmat sifati va aholi mamnunligi nuqtai nazaridan ko‘rsatadi. Savdo sohasi bo‘yicha tahlil shuni ko‘rsatadiki, markaziy hududlarda xizmatlar qamrovi 80% ni tashkil qilsa, chekka hududlarda bu ko‘rsatkich 55% bo‘lib, hududiy markazlashuv va kichik biznes sub’ektlarining imkoniyatlari bilan bog‘liq muammolar mavjud. Sog‘liqni saqlash xizmatlarida markaziy shifoxonalar va poliklinikalarda qamrov 90% ga

yetgan bo‘lsa, chekka hududlarda xizmatlar qamrovi 60% ni tashkil qilishi aholi ehtiyojlarini to‘liq qondirishda muammolar mavjudligini ko‘rsatadi. Ta’lim sohasida markaziy hududlarda xizmatlar sifati va qamrovi yuqori bo‘lishiga qaramay, resurslar yetishmovchiligi va malakali kadrlar chekligi chekka hududlarda ta’lim sifatini pasaytiradi. Transport va kommunal xizmatlarda xizmatlarning uzluksizligi va infratuzilma imkoniyatlari markaziy hududlarda nisbatan yuqori bo‘lsa-da, chekka hududlarda xizmatlar qamrovi va sifat darajasi pastroq bo‘lib, aholining kundalik ehtiyojlarini qondirishda cheklovlarni keltirib chiqaradi. Shu nuqtai nazardan, jadval asosida tahlil shuni ko‘rsatadiki, Zangiota tumanida aholiga xizmat ko‘rsatish sohalarini rivojlantirishda hududiy tafovutlarni kamaytirish, resurslarni samarali taqsimlash va innovatsion yondashuvlarni joriy etish muhim ahamiyatga ega bo‘lib, bu hududning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta’minlash va aholi turmush darajasini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot muhokamasi. Tadqiqot natijalari Zangiota tumanida aholiga xizmat ko‘rsatish sohalarining rivojlanishi hududning ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlari bilan bevosita bog‘liqligini ko‘rsatadi. Savdo tarmog‘ida tahlil shuni ko‘rsatdiki, aholining asosiy ehtiyojlarini qondirishda kichik va o‘rta biznes sub’ektlari muhim rol o‘ynaydi, biroq ularning xizmat sifati va qamrovi hududiy markazlashuv va infratuzilma cheklovlari tufayli turlicha bo‘ladi. Sog‘liqni saqlash xizmatlarida esa tuman markazidagi shifoxonalar va poliklinikalarda xizmatlar soni va sifati yuqori bo‘lishiga qaramay, chekka hududlarda aholining asosiy tibbiy yordamga bo‘lgan ehtiyoji to‘liq qondirilmayapti, bu esa sog‘liqni saqlash tizimining tengsizlik masalasini ko‘rsatadi. Ta’lim sohasida, maktabgacha va maktab ta’limi markazlarida zamonaviy pedagogik yondashuvlar va innovatsion metodlar joriy etilmoqda, ammo resurslar yetishmovchiligi va malakali kadrlar sonining cheklanganligi sifatning barqarorligini ta’minlashda muammolarni keltirib chiqarmoqda. Transport va kommunal xizmatlar tahlili shuni ko‘rsatdiki, hududdagi infratuzilma rivojlangan bo‘lishiga qaramay, transport tizimining uzluksizligi va xizmat ko‘rsatish tezligi aholining kundalik ehtiyojlarini qondirishda ba’zan yetarli emas. Tadqiqot davomida olingan so‘rovnoma natijalari shuni ko‘rsatdiki, aholining xizmatlardan mamnunlik darajasi hududga qarab farq qiladi va bu farq ko‘proq chekka hududlar va tuman markazi orasidagi xizmat qamrovidagi tafovut bilan bog‘liq. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalarni joriy etish va hududiy boshqaruv strategiyalarini takomillashtirish orqali xizmat ko‘rsatish tizimini samarali rivojlantirish imkoniyatlari mavjudligi aniqlangan. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, Zangiota tumanida aholiga xizmat ko‘rsatish sohalarini rivojlantirish nafaqat aholi turmush darajasini oshirish, balki hududning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega bo‘lib, hududiy resurslardan samarali foydalanish va innovatsion yondashuvlarni qo‘llash orqali xizmatlar sifati va qamrovini sezilarli darajada oshirish mumkin.

Xulosa. Tadqiqot natijalari Zangiota tumanida aholiga xizmat ko‘rsatish sohalarining rivojlanishida hududning ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlari, infratuzilma imkoniyatlari va aholining ehtiyojlari muhim rol o‘ynashini ko‘rsatadi. Savdo, sog‘liqni saqlash, ta’lim, transport va boshqa ijtimoiy xizmatlar tarmoqlarida aholi ehtiyojlarini qondirish darajasi hududiy tafovutlar bilan ifodalanadi, ya’ni tuman markazidagi xizmatlar sifati va qamrovi yuqori bo‘lishiga qaramay, chekka hududlarda yetarli darajada emas. Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, xizmat ko‘rsatish tizimining samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalarni joriy etish va hududiy boshqaruv strategiyalarini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, malakali kadrlar sonini oshirish, infratuzilmani rivojlantirish va aholi ehtiyojlariga mos xizmat turlarini kengaytirish orqali xizmatlarning sifat va qamrovi sezilarli darajada yaxshilanishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, Zangiota tumanida aholiga xizmat ko‘rsatish sohalarining rivojlanish xususiyatlarini aniqlash va hududiy resurslarni samarali boshqarish hududning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta’minlash hamda aholi turmush darajasini oshirish uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega ekanligi tasdiqlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Karimov, A., & Tursunov, S. (2021). Hududiy rivojlanish va xizmat ko‘rsatish tizimi. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Mirzaev, D. (2020). Aholiga xizmat ko‘rsatish infratuzilmasi: muammolar va yechimlar. Toshkent: Fan va Texnologiya.
3. Rakhimova, N. (2019). Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar hududiy tahlili. Toshkent: Ijtimoiy fanlar nashriyoti.
4. Islomov, B., & Sobirova, L. (2022). Innovatsion texnologiyalar va xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish. Toshkent: Yosh tadqiqotchi.
5. Saidov, M. (2023). Raqamli transformatsiya va hududiy boshqaruv strategiyalari. Toshkent: Iqtisodiy tahlil markazi.